

ÎN PARTENERIAT CU AFDP
subfiila Sighetu Marmăției

DE MARAMUREȘ
Gazeta

UN PROIECT

Eroii

REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

NR. 31 - martie 2013

Se distribuie gratuit împreună cu **DE MARAMUREȘ
Gazeta**

Una dintre zonele în care fenomenul rezistenței armate s-a manifestat intens și timp îndelungat a fost cea a Banatului. Colonelul Ion Uță – care dispunea de o importantă experiență militară, administrativă și politică (era membru al Partidului Național Țărănesc) – a fost unul din cei mai importanți lideri ai rezistenței bănățene. Oamenii din jurul lui au fost mai ales țărani din satele de munte ale județului Severin, dar au existat contacte și în orașele importante din Banat. Legându-și speranțele de izbucnirea mult-așteptatului război dintre Est-Vest, colonelul Uță a inițiat un plan de constituire a unui „Bloc Național”, care să unifice toate grupurile de rezistență din Banat și să declanșeze o răsccoală anticomunistă generală în regiune. Informate la timp, structurile represive ale statului comunist au intervenit în forță la începutul anului 1949, în timpul luptelor fiind uciși mai mulți partizani, inclusiv colonelul Uță. Sub conducerea avocatului Spiru Blănaru, a comandorului Petru Domășneanu și a notarului Gheorghe Ionescu, având orientări politice diferite (primii erau legionari, iar cel din urmă național-liberal), la sfârșitul anilor '40 ai secolului trecut s-au constituit mai multe formațiuni anticomuniste în aceeași zonă montană a județului Severin. Pentru anumite perioade, aceste formațiuni s-au unificat, dar datorită concepțiilor politice diferite, precum și orgoliilor liderilor, au apărut fricțiuni, ceea ce a dus la destrămarea lor. Mai ales grupurile conduse de Blănaru și Ionescu au avut ciocniri dure cu numeroasele efective ale Securității aflate în zonă. Victoria a fost în cele din urmă a Securității, liderii și cei mai mulți membri fiind prinși. Inginerul Aurel Vernichescu și avocatul Ioan Târziu, foști membri ai Partidului Național Țărănesc, erau în toamna-iarna anului 1948-1949 liderii unei formațiuni de rezistență care activa în satele de la sud și est de orașul Caransebeș. „Organizația Națională Creștină de Luptă Împotriva Comunismului, Partizanii României Mari” (cunoscută și sub numele de „Vulturul Negru” sau „Bastionul Negru”) a fost constituită la Timișoara în toamna anului 1948 din inițiativa lui Ion Tănase, funcționar particular, și el fost membru al Partidului Național Țărănesc. Formațiunea s-a extins în zona Banatului, plănuiind declanșarea, la 18/19 martie 1949, a unei răscocale anticomuniste prin atacarea simultană și ocuparea instituțiilor publice, a sediilor Partidului Comunist etc. în principalele orașe din regiune, dar și în sate.

Între cele două formațiuni amintite s-a stabilit o colaborare în februarie-martie 1949.

anticomunistă Vlad Țepeș II, cu scopul de a răscula populația din regiunile muntoase. După eșecul din Vrancea, Szarvas s-a retras împreună cu Lupșa spre Zagon. Fiind încercuți de trupele de Securitate și fiind bolnav, Szarvas s-a împușcat în pădure, cadavrul său fiind găsit la 17 mai 1951. Cu toate acestea, Tribunalul Militar Brașov l-a judecat la 6 iulie 1951 și l-a condamnat la 25 ani muncă silnică, fiind șeful unui lot de 24 partizani și sprijinitori. În aceeași zi s-a pronunțat sentința în cel de-al doilea lot de 24 sprijinitori în frunte cu Gheorghe Chelemen și Maria Lupșa (soția lui Victor Lupșa), ambii născuți în comuna Sita Buzăului. Au fost 32 condamnați, din care 23 țărani și 7 muncitori, 22 fiind membri de partid.

După ce România a intrat în război împotriva URSS pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei, românii au putut vedea că înseamnă teroarea sovietică. Trupele rusești jefuiau, violau, uicideau cu sânge rece, iar ei, oamenii de munte, au reacționat.

Potrivit studiilor de specialitate, în ordinea cronologică a constituirii, s-au format următoarele grupuri, numite după conducătorul respectiv: Vladimir Macoveiciuc, Vladimir Tironiac, Ion

3

MARAMUREȘUL

**Lupta pentru integritatea țării
(5 martie - 7 aprilie 1945).**

După Banat și Moldova, Maramureșul a fost a treia provincie aflată în pericol de a fi smulșă din trupul României. Deși eliberat de sub horthyști de Armata a 4-a română, sovieticii au introdus și aici un regim de ocupație, numind ca prefect un avocat ucrainean, Ivan Odoviciuc. Reprezentanții Comisiei Aliate de Control, generalul Zaharascenko s-a instalat la Sighet și aprobă activitatea ucrainenilor care cereau lui Stalin să admită trecerea Maramureșului la Ucraina Subcarpatică. Presa locală cerea același lucru, sub îndemnul sovieticilor. Maramureșenii, amenințați să treacă sub o nouă stăpânire străină au hotărât să țină o adunare a românilor la Sighet, pe data de 5 martie 1945. Fiecare comună, pregătită de preoți și învățători, și-a trimis reprezentanții. Suflul mișcării a fost Gavrilă Mihali-Ștrifundă, primarul Borșei, care cerea demiterea lui Odoviciuc, numirea unui prefect român și anularea cererii de anexare a Maramureșului la U.R.S.S.

Mii de români, cu căruțe, călăreți și pedestri, mulți înarmați cu arme de foc, s-au îndreptat spre Sighet. Celor din Borșa li s-au adăugat țărânii din satele de pe văile Izei și Vișului. În fruntea coloanei, călare, mergea Gavrilă Mihali-Ștrifundă. La Dragomirești, coloana s-a oprit și a fost trimisă o delegație din trei membri care să discute cu reprezentanții Comisiei Aliate de Control și ai Comandamentului sovietic. Răspunsul a fost negativ. Ștrifundă cu borșenii lui înarmați a evitat conflictul deschis și s-au întors. Ceilalți au mers până la Vadu Izei, unde podul era aruncat în aer de ungurii în retragere. Acolo, oamenii lui Odoviciuc în uniforme sovietice au deschis foc de arme de pe malul opus. Au căzut câțiva români.

Au început arestările. Se urmărea prinderea conducătorilor. Gavrilă Mihali-Ștrifundă, s-a dus la Cluj, unde a reușit să ajungă la Petru Groza și să-i înmâneze un memoriu. Pe data de 7 aprilie 1954, Odoviciuc a fost destituit și s-a refugiat în Ucraina. Dar cei care au condus mișcarea împotriva lui au fost urmăriți și arestați sub diferite pretexte. Unii, între care Gavrilă Mihali-Ștrifundă, înarmați, s-au refugiat în păduri. Spre a-l constrânge să se predea, Siguranța i-a arestat feciorul, student la Cluj, ținându-l ostatic. Acolo s-a îmbolnăvit de TBC și a decedat în 1948.

În 1947, printr-un șiretlic, Ștrifundă a fost capturat de Manole Bodnăraș și dus la Malmaison, pe Calea Plevnei. Oamenii din

Câmpulung Moldovenesc au intervenit pe lângă Emil Bodnăraș și acesta a hotărât să-l atragă de partea regimentului. L-a vizitat la Borșa, dar Ștrifundă l-a refuzat diplomatic.

Fiind urmărit în continuare, Gavrilă Mihali-Ștrifundă a dispărut în munți din mai până în noiembrie 1949, când s-a predat. A fost condamnat și a muncit la Canal până în mai 1951, apoi se angajează la o întreprindere forestieră din Bucovina, până în 1957. În 1958 a fost arestat și condamnat la 8 ani închisoare. A murit în închisoarea Botoșani în 1961.

Grupul Vasile Dunca (1948)

La dezlănțuirea teroarei comuniste, maramureșenii au răspuns în diferite feluri. Un cioban din Budești, Vasile Dunca a format un nucleu de rezistență compus din 11 oameni și a început să cutreiere satele de pe valea Cosăului, spre a pedepsi pe comuniști. A fost prins prin trădare și împușcat de plutonierul Coza din Săpânța. După altă ciocnire, au fost prinși și condamnați ceilalți membri ai grupului, originari din comunele Călinești, Sârbi, Budești și Borșa.

Grupul Vasile Popșa din Ieud (1948-1949)

În anii 1948-1949, frații Vasile și Ion Popșa din Sighet, ambii studenți au hotărât să organizeze o mișcare de rezistență anticomunistă pe Valea Izei, la Ieud și Rozavlea. Gruparea era formată din 9 membri, preoți, studenți și elevi. Depistată de timpuriu, Vasile Popșa a fost împușcat în ziua de Paști, 1949. Ion Popșa a scăpat atunci, dar a fost capturat spre sfârșitul anului și trimis spre a fi "reeducat" în penitenciarul Pitești. Au urmat numeroase arestări și condamnări. Centrul N.K.V.D. de la Sighet, condus de maiorul Davidenko, funcționa fără greșală.

După lichidarea grupului de la Ieud, trei din membrii săi au reușit să scape și să se alăture, prin Vasile Pașca din Tg. Lăpuș, grupului de rezistență "Țibleșul". (vezi 6.5.).

Grupul Ion Ilban - Dragomirești (1949-1956)

Organizarea rezistenței anticomuniste din Dragomirești a fost făcută de Ion Popșa, în martie 1949, iar conducătorul grupului a fost țărânul Ion Ilban. Cei 7 membri ai grupului au fost descoperiți în luna mai 1949, dar au reușit să fugă în pădure, în Munții Țibleșului. Acolo au întâlnit pe frații Gheorghe și Dumitru Pașca din Săliștea de Sus, care le-au dat arme și grupul de partizani s-a mărit. În vara și toamna anului 1949, au avut câteva ciocniri cu urmăritorii, apoi și-au construit un adăpost în fața Călimanului.

Casa muzeu din Ieud, în care a murit Vasile Popșa

În februarie 1950, adăpostul a fost descoperit de un paznic de vânătoare, Gheorghe Șimon-Răchită. Acesta a promis partizanilor că nu-i va denunța, dar până la urmă i-a trădat și a început să umble cu securiștii pe urmele lor. Prevăzător, Ilie Zubașcu, unul din cei mai buni partizani din grup, a propus schimbarea adăpostului. Într-o zi, au auzit semnalul convenit cu Răchită. Venea cu o mulțime de securiști care încercau zona. Partizanii au ieșit din încercuire și timp de o lună au stat liniștiți în pădurea de pe Măgura. În altă zi a dat peste ei un dezertor, care a fost sfătuit să se predea și a jurat că nu-i va denunța. După două săptămâni s-au trezit încercuiți de trei cordoane de securiști. Partizanii s-au despărțit în grupe de câte doi și au scăpat și de această dată.

Ca răzbunare, securiștii au intrat în comună și au început să bată oamenii la întâmplare. Au fost arestați vreo 150, familii și rude. Partizanii s-au hotărât să se predea, spre a-i scăpa de chinuri. Au fost duși la Sighet, unde Ilie Zubașcu a fost ucis în timpul anchetei, apoi au fost condamnați de Tribunalul Militar Cluj 38 de inculpați.

A scăpat numai Gheorghe Pașca. După ce fratele său a fost ucis, a plecat spre Săliștea de Sus, cu securiștii după el, conduși de același Răchită. Pașca l-a avertizat prin diferiți oameni, dar Răchită a continuat să-l urmărească, până când a primit un glonț drept în frunte.

Gheorghe Pașca a murit în păduri, împușcat în ziua de 6 februarie 1956. A trăit cu Ioana Vlad, a doua soție, în pădure. Acolo i s-a născut fetița, iar în luna mai 1953 soția era din nou gravidă în luna a 6-a. A fost arestată și anchetată la Miliție. Cel de al doilea copil,

Gheorghe, născut în temniță, avea numai doi ani și jumătate când i-a fost împușcat tatăl.

Grupul Nicolae Pop din Munții Țibleșului (1949-1953)

Partizanii din Țara Lăpușului au acționat împreună cu cei din Maramureș, vreme de 4 ani, sub conducerea pădurarului Nicolae Pop din comuna Lăpușu Românesc. Om bun și drept, în anul 1944, salvase câteva familii de evrei pe care horthyștii le-ar fi trimis la Auschwitz. Securitatea îl urmărea pentru că ajuta pe fugarii ascunși prin păduri și erau muritori de foame. Fusese și membru al P.N.Ț-Maniu. În mai 1949, profesorul de religie Vasile Pașca din Târgu Lăpuș, fusese prins ieșind din casa lui Nicolae Pop, noaptea. Securiștii au intrat ca să-l aresteze, dar el și-a luat arma de vânătoare și a ieșit prin ușa din spate, în pădure. Cu ajutorul unui alt partizan, l-a scăpat și pe Vasile Pașca și s-au unit cu trei partizani maramureșeni. Copiii lui Nicolae Pop, Aristina, elevă, și Achim, amenințați cu arestarea, s-au alăturat grupului. Conducător a fost ales Nicolae Pop, cunosător al pădurilor din zonă.

În august 1950, li se alătură încă 7 tineri din Ieud, grupul atingând efectivul de 17 luptători. Erau ajutați de zeci de localnici. Toțierau însă urmăriți informativ, iar teroarea asupra țăranilor pentru a-i sili să intre în colectiv, creștea. Familiile partizanilor erau arestate, bătute, umilite. Soția lui Nicolae Pop a zăcut la pat 17 săptămâni după ce a venit de la Miliție. La 15 august 1952, zeci de familii din zona Lăpușului au fost deportate în Bărăgan, până în anul 1957, tăindu-se

astfel căile de aprovizionare ale "oamenilor de pădure", iar casele lor incendiate.

În munți, în păduri, viața este dură. Alimentele se distribuiau cu rația. Se dormea direct pe pământ, iepurește. Iarna, înfășurați în pături, pe zăpadă, sub cerul liber. Deplasarea pe zăpadă se făcea cu hârzoabele, niște împletituri de nuiile de formă circulară, pentru a nu se afunda în zăpadă, iar ștergerea urmelor era obligatorie. Pentru iernat își construiau bordeie săpate în pământ, captușite și podite cu lemn de fag, apoi acoperite și camuflate cu frunziș și arbuști. Hrana se pregătea numai noaptea, pentru ca fumul să nu-i trădeze.

În iarna anului 1952, Securitatea a descoperit bordeiul partizanilor, dar, alarmați la timp, au scăpat. Rămânând fără adăpost și alimente, grupul s-a dispersat, pentru a supraviețui mai ușor. Zona a fost invadată de trupele de Securitate, care scotoceau sistematic. Partizanii erau căutați și cu avionul. Nicolae Pop a paralizat de partea dreaptă și nu mai putea vorbi. Avea 54 de ani. S-a spovedit și împărțit la călugărul din satul Ungureni și a cerut, prin semne, să fie predat Miliției, unde a dispărut. Rămas fără conducător, grupul Țibleșul a fost lichidat cu ușurință, de regulă prin trădare. Cei capturați au fost judecați la Oradea de vestitul general maior de justiție Alexandru Petrescu. Câțiva au fost împușcați în luptă, între care preotul unit Atanasie Oniga.

Partizantul solitar Vasile Blidaru (1949-1958)

Țăran din satul Odești, comuna Băsești, din Maramureș, născut în 1911, orfan de război, era foarte priceput în prelucrarea lemnului. A făcut războiul pe frontul de est. Vasile Blidaru a intrat în conflict cu gestionarul cooperativei din sat, care era necinstit. Ca răzbunare, acesta l-a denunțat ca dușman al regimului comunist și Blidaru a fost arestat la 15 august 1949, dar a evadat. Spre a-l sili să se predea, i-a fost arestată și torturată familia. Cei care s-au prezentat drept fugari, în scopul de a-l trăda, au fost bătuți zdrăvăn.

Se pare că între 1951 și 1956 a reușit să ajungă la Triest și la Roma, unde a fost instruit pentru culegerea și transmiterea de informații secrete, acte de terorism și diversiune. În 1956 a revenit în țară, dar nu a făcut altceva decât să se răzbune pe cei care i-au făcut rău și l-au adus în situația de a trăi prin păduri. Blidaru a fost cel mai violent partizan din Maramureș, mergând până la lichidarea fizică a dușmanilor săi. A acționat în zona Codru, situată la interferența județelor Maramureș, Satu Mare și Sălaj. A căzut în luptă, într-o ambuscadă, în vinerea de Rusaliu a anului 1958. Soția fusese obligată să divorțeze de el, dar a fost condamnată la 10 ani temniță grea, pentru că i-a fost soție.

Gavrilă Mihali-Ștrifundă

MUNȚII APUSENI

Grupul Teodor Șușman (Răchițele, județul Cluj) (1947-1958)

Teodor Șușman (senior) a fost primar al comunei Răchițele, județul Cluj. Urmărit de comuniști, în august 1947, fuge în Munții Bihorului împreună cu fiii săi, Teodor (junior) Avisalon și Traian, cu Nuțu Bortos, Gheorghe Mihuț și Ion Ciota, fost șofer al mareșalului Antonescu. În toamna anului 1948 au fost găzduiți în casa pădurarului Mihai Giurgiu (Jurj) de pe Valea Someșului. În primăvara anului 1949 au revenit în munți, având sălașul în apropiere de cel al doctorului Capotă, cu care au colaborat strâns. Prin Ion Giurgiu, Teodor Șușman avea legături cu locuitorii din Fildu de Sus și din Huedin, unde exista un nucleu subversiv alcătuit dintr-un preot și 8 țărani. În august 1950, casa lui Mihai Jurj este atacată de Securitate. El fuge în munți împreună cu soția sa, Lucreția, și un unchi, Oneț Roman, alăturându-se grupului Teodor Șușman, ascuns pe atunci în județul Mureș. Securitatea se răzună pe familie. Ecaterina Șușman moare în urma torturilor, iar ultimii doi copii, Emil și Romulică sunt arestați. Traian Șușman, a fost prins la 12 decembrie 1948 și condamnat la doi ani închisoare, apoi i se fixează domiciliu obligatoriu în Bărăgan, cu prelungire din doi în doi ani, deși era tebecist, până când au fost lichidați toți membrii grupului. În 1952, 3 partizani sunt uciși în luptă, iar Teodor Șușman (senior) se sinucide. În 1954, soții Jurj sunt prinși în Munții Bihorului. Mihai Jurj este ucis în luptă, Roman Oneț este condamnat la moarte și executat la Oradea, în 1955, iar Lucreția Jurj, bolnavă de tuberculoză, la muncă silnică pe viață. În noaptea de 1/2 februarie 1958, Teodor Șușman (junior) și Avisalon sunt încercuiți în satul Trainiș și luptă până la epuizarea muniției. Securiștii au dat foc șurii și cei doi frați au ars de vii. Fuseseră trădați. În 22-24 iulie 1958, are loc procesul grupului Șușman, la Tribunalul Militar Cluj, dar nici un Șușman nu era prezent. Toți fuseseră uciși, după ce rezistaseră comunismului timp de 10 ani, cu arma în mână. Grupul Teodor Șușman nu a avut crime la activul său.

Grupul Dabija-Macavei (Muntele Mare) (1948-1949)

Tot pe versantul oriental al Munților Apuseni a operat și grupul Dabija-Macavei. Maiorul

Nicolae Dabija era originar din Galați și era văr cu Gheorghe Gheorghiu-Dej. Participant la războiul din Caucaz, pentru modul competent cum și-a condus ostașii în luptele de la Novorosiisk și Perekop, a fost avansat la gradul de maior, citat prin Ordin de zi pe Armată și a primit ordinul “Mihai Viteazul” chiar din mâna mareșalului Antonescu. S-a stabilit în Aradul Nou prin căsătoria cu fata protopopului Cârnațiu din Turda. Frații Traian, Alexandru, Viorel și Nicolae Macavei erau nepoții conducătorului țărănist Ștefan Cicio Pop, motiv pentru care au fost urmăriți de comuniști cu o îndârjire rar întâlnită. Urmăriți de jandarmi pentru “contrabandă cu aur”, au rănit patru poliști, apoi s-au refugiat în munți în vara anului 1948. În luna octombrie 1948 ei au împușcat în cursul unei lupte doi plutonieri majori de jandarmerie.

În februarie 1948, prin intermediul maiorului deblocat Ioan Opreanu, maiorul Dabija a cunoscut pe frații Macavei și au constituit gruparea denumită “Frontul Apărării Naționale - Corpul de Haiduci”, care a lansat manifeste și se pregătea pentru acțiuni puternice în vara anului 1949. În acest scop, la 20 decembrie 1948, au jefuit suma de 320 000 lei de la Percepția Teiuș. În paralel, s-au căutat legături în București. Prin cumnatul său, maiorul deblocat Nicolae Nițescu, Dabija trebuia să primească informații cifrate cu caracter militar și politic. Cifrul și un chestionar s-au găsit asupra lui Nițescu, cât și asupra lui Dabija.

Prin alt cumnat, Mihai Angheluță, fost funcționar al Ministerului Afacerilor Externe, Dabija a obținut o audiență la consulul turc la București, căruia i-a înmănat un memoriu scris în limba franceză, cu rugămintea de a-i face legătura cu Misiunea Americană. După două zile, prin telefon, a primit răspunsul negativ. În mai 1948, Dabija a luat contact la București cu generalul Dumitru Petrescu, fost atașat militar la Washington, spunându-i ce intenții are și că se pune sub ordinele sale, rugându-l să-l ajute prin legăturile ce le are cu cercurile americane. În cazul izbucnirii războiului cu sovieticii, Dabija intenționa să blocheze defileurile Mureșului, Someșului, Oltului, Prahovei, Dornei și să întreprindă sabotaje în zona petroliferă.

În februarie 1949, grupul Dabija-Macavei

Frații Traian și Alexandru Macavei

și-a stabilit locul de adăpost și apărare pe Muntele Mare (1825 m). Aici și-a construit un bordei întărit cu grinzi rotunde de brad, încăpător și cu paturi suprapuse. În apropiere de “cazemată” au construit un bordei îngropat ce servea ca depozit.

Numărul total al celor implicați în activitatea grupului era de peste 400 de oameni. În paralel, luase ființă o organizație subversivă de sprijin a partizanilor, denumită “Liga apuseană a moșilor” care avea nuclee constituite în toate satele de pe Valea Arieșului. Moșii excelaau prin sărăcie, dar și prin patriotism. Comuniștii erau dușmanii lor de moarte.

În ianuarie 1949, Securitatea Turda a recrutat prin șantaj pe Augustin Râstei din comuna Bistra. Acesta îl găzduise pe Dabija și a fost forțat să colaboreze la prinderea lui, spre a scăpa de închisoare. Pe baza garanției fraților săi vitregi, Avram și Traian Ihuț, a fost primit în grup și l-a convins pe Avram Ihuț să se predea. De la acesta, Securitatea a aflat că pe Muntele Mare sunt numai șapte partizani. A doua zi, la 2 martie, au sosit încă 17 partizani trimiși de frații Macavei, iar în zilele următoare erau așteptate alte câteva grupuri de partizani înarmați, din județul Alba. Maiorul Dabija a hotărât ca noii sosiți să depună jurământul în ziua de 4 martie.

În noaptea de 3/4 martie 1949, adică în cea premergătoare zilei când trebuia să se depună jurământul, o companie din Batalionul 7 de Securitate Florești din regiunea Cluj, împreună cu securiști din Câmpeni și numeroși activiști de partid din zonă au încercuit tabăra grupului Dabija și au ținut-o sub tirul armelor toată noaptea. În zori, maiorul Dabija a ordonat să se deschidă foc împotriva inamicului. S-a încercat să se spargă încercuirea prin aruncarea

unor grenade și au reușit să scape șase partizani: maiorul Dabija, Traian Macavei, Traian Ihuț, Ioan Mișu, Cornel Pascu. În adăpost au murit 5 luptători: 4 bărbați și soția maiorului. Printre morți era și Ioan Cigmăian. Dintre partizani au fost luați 14 prizonieri (în momentul atacului erau numai 25). Disproporția de forțe era destul de mare: de 6 la 1. Din cei 150 de securiști au murit trei (un subofițer și doi ostași) și au fost răniți 5 ostași din Batalionul 7 Securitate Florești-Cluj.

A doua zi, un pluton de soldați și câțiva oameni din Bistra au revenit la locul luptei, au distrus bordeiul, au aruncat cele 5 cadavre în beciul-depozit, au azvârlit pietre, bârne și pământ peste morți, considerându-l mormânt.

Securitatea a început să-i vâneze pe cei scăpați de pe Muntele Mare și pe cei care i-au sprijinit. Maiorul Dabija este trădat și prins pe Valea Dobrei. La 8 martie sunt uciși trei oameni și grav rănit Alexandru Maxim, care va fi judecat și condamnat la m.s.v., dar Securitatea nu se mulțumește cu atât: va fi luat din închisoare și asasinat la 2 aprilie 1950. Ioan Turcu, elev din Vingard va fi ucis în anchetă, în aprilie 1949, la Securitatea Alba Iulia.

La Aiud, în noaptea de 5/6 martie 1949, sunt împușcați în casa lor doi soți. La 7 octombrie 1949, sunt uciși doi țărani în Cheile Runcului. La 20 august 1950 vor fi asasinate de Securitatea Turda trei persoane: Ion Trifa (fratele episcopului Viorel Trifa) și alți doi țărani, după ce au fost torturați. Procesul grupului Dabija se judecă la 30 septembrie 1949: 7 sunt condamnați la moarte și executați la 28 noiembrie 1949 la Sibiu (Nicolae Dabija, Titus Onea, Ioan Scridon, Gheorghe Opriță, Traian Mihălțan, Augustin Rațiu, Silvestru Bolfea), iar 5 partizani, condamnați la muncă silnică pe viață. Patru luni mai târziu, la 2 aprilie 1950, aceștia cinci vor fi ridicați din penitenciare și asasinați de Securitatea Cluj: Alexandrina Pop, Mihai Angheluță, Simion Moldovan, Nicolae Nițescu și Alexandru Maxim. Sprijinitorii partizanilor din grupul Dabija au fost judecați în 12 sau 13 loturi. Dacă nu ar fi fost trădat și ar fi făcut fuziunea cu grupul lui Ștefan Popa, grupul maiorului Dabija ar fi devenit un adversar de temut pentru Securitate.

continuat activitatea. Au avut loc ciocniri cu Securitatea în comuna Iosășel și în august 1949, la 4 noiembrie 1950 și, în final, la 28 mai 1952. Locotenentul Lazăr Maier și sublocotenentul Haidu au fost răniți. Au fost uciși partizanii Ioan Jurcuța, Iulian Hagea, Ioan Lulușa, Pavel Dobre ș.a., în luptele din Munții Zarandului și Munții Codrului.

Răscoala țăranilor din județul Arad (1-3 august 1949)

Răscoala țăranilor din Bihor, datorită impunerii colectivizării agriculturii și obligării țăranilor de a treiera la arie, de unde autoritățile rețineau

Trupele de Securitate și Miliția au pierdut în total 5 morți și 9 răniți, cele mai grele pierderi suferite în lupta pentru lichidarea unui grup de partizani.

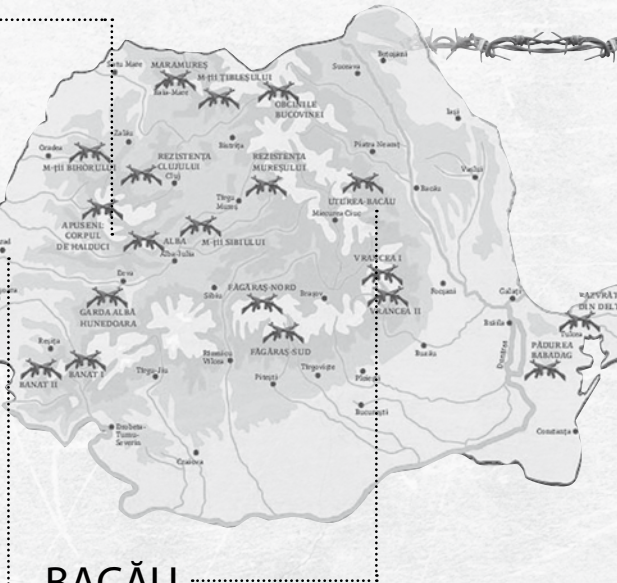
Grupul maiorului Oniga (1948-1949)

Maiorul Emil Oniga, născut la 29.7.1901, camarad cu maiorul Dabija, a creat, încă din anul 1948, o organizație anticomunistă din militari. Au fost trădați și arestați în 1949. Faptul că se înțeleseseră să fuzioneze și maiorul Oniga n-a mai trecut pe la Dabija, l-a determinat pe acesta să-l considere trădător. E posibil și acest fapt, dar poate a fost constrâns prin tortură.

Grupul Leon Șușman (Valea Arieșului-Turda) (1948-1957)

Avocatul Leon Șușman din Ocna Mureșului nu era rudă cu Teodor Șușman din Răchițele. Fiind urmărit de organele comuniste de represiune, este nevoit să-și părăsească locuința și să plece împreună cu Gheorghe Șușman, fratele său, în comuna Ponor, unde sunt găzduiți de pădurarul Nicolae Jurj. În anul 1946, s-au mutat în comuna Poșaga, pe Valea Arieșului. În Munții Apuseni, în mijlocul moșilor, se simțeau mai în siguranță. În anul 1949, Leon Șușman a luat legătura cu grupul “Grimalschi”, parașutat din Germania Occidentală în scop diversionist. Un grup de trei partizani conduși de Cornel Diac au reușit să scape și erau semnați în regiunea Alba, Târnava Mică, Luduș, în anii 1950-1951. S-au stabilit în casa lui Vasile Crișan, unde au stat până la 18 iulie 1957, când Securitatea a înconjurat locuința. Au fost împușcați mortal Leon Șușman și preotul Simion Roșu, iar Vasile Crișan, gazda, a fost rănit și arestat. În aceeași zi au mai fost arestați alți doi locuitori.

Arestările au urmat la 4 august 1957, apoi au continuat în serie până la 20 octombrie 1957. Din comuna Poșaga au fost arestați și condamnați circa 140 de persoane, iar 58 de familii au fost deportate în Bărăgan, cam o treime din sat. Au fost condamnați la moarte și executați 5 partizani din grupul Leon Șușman, Vasile Crișan, Teodor Trâncă, Ilie Vlad, Vasile Bicuț și Vasile Răfăilă. Cruzimea represiei avea scopul de a înspăimânta pe localnici, deși n-au avut la activ crime.

BACĂU

Grupul Gheorghe Ungurașu (septembrie 1947 - noiembrie 1948)

În septembrie 1947, 13 tineri elevi și studenți au construit un adăpost în munți, în punctul Uturea, la 12 km nord de Moinești, județul Bacău. El era destinat depozitării armamentului și muniției, dar și loc de refugiu și centru de rezistență. Situat pe Valea Trotușului, în cazul izbucnirii războiului între americani și ruși, grupul de partizani constituit aici ar fi împiedicat trecerea trupelor sovietice către apus, dar și retragerea lor. Arestările masive de legionari din noaptea de 14/15 mai 1948 au făcut numeroase victime, unii participanți la construirea buncărului. Scăpați cu greu, Gheorghe Ungurașu și Petre Baciș s-au retras în munți împreună cu oameni din satele vecine. Urmăriți de Securitate, au plecat la București la 15 noiembrie 1948, dar sunt trădați și arestați. Aproape tot grupul Uturea a pierit în anchete, temnițe, sau au fost împușcați.

diul Comitetului Provizoriu și arhiva, au fost împușcați 4 țărani și arestați 57.

8. Șiclău;

9. Sîntea Mare;

10. Șomoșcheș, unde la 1 august a fost bătut președintele Sfatului Popular Județean, s-au tăiat firele telefoanelor, au fost împușcați doi țărani și arestați 49. Numai în 4 comune au fost asasinați 12 țărani. Au fost deportate imediat familiile acestora (33 oameni) și au fost urmărite alte 30 de persoane. Au fost arestați 156 de țărani. La 3 august 1949, din stația Cermei a plecat o garnitură de tren cu deportați spre Câmpia Bărăganului, în Muntenia.

Alexandru Macavei, ucis de Securitate

DOBROGEA

Grupul "Pădurea Babadag"
(iulie 1947-30 martie 1952)

Populația Dobrogei este alcătuită în bună parte din aromâni (macedoromâni), locuitori aduși din Macedonia, majoritatea oieri, oameni sărmani. Asupra lor a exercitat o influență puternică Mișcarea Legionară, pentru că erau buni creștini și patrioți.

În vara anului 1947, înțelegerea încheiată în decembrie 1945 între comuniști și legionari s-a deteriorat. Tot timpul s-au suspectat reciproc, iar după consolidarea regimului impus de sovietici, Siguranța a început să-i aresteze pe legionari sub diverse pretexte, de regulă predarea recoltelor și colectivizarea.

Prin iulie 1947, Nicolae Fudulea s-a întâlnit cu Nelu Rusu la București, unde au hotărât organizarea rezistenței anticomuniste în Dobrogea. În 1948, frații Nicolae și Dumitru Fudulea din comuna Eschibaba (Vasile Alecsandri), județul Tulcea, s-au refugiat în pădurea Tistimelu. Ei vor fi conducătorii grupurilor de rezistență din Dobrogea de nord, în timp ce rezistența din sudul Dobrogei va fi condusă de Gogu Puiu, legionar macedoromân, revenit din Germania cu câțiva camarazi.

Pădurile Dobrogei s-au umplut cu refugiați după arestările din 14/15 mai 1948. Potențialul rezistenței a scăzut prin lipsa celor arestați, compensat prin modul de organizare stabilit de cei trei conducători. S-au creat nuclee de rezistență armată pe localități, capabile să acționeze independent, având fiecare un conducător, coordonate de grupul de comandă printr-un sistem de curieri bine pus la punct, o particularitate a rezistenței

Bilanț provizoriu al represiunii din Dobrogea:

- 15** asasinați în diferite comune;
- 10** condamnați la moarte;
- 74** morți în închisori și lagăre de muncă forțată;
- 38** asasinați la Timișoara, deși aveau condamnări pe durată limitată;

Nicolae Fudulea

din Dobrogea. Dăm câteva exemple de astfel de localități: Camena, Casimcea, Ciocărlia, Cobadin, Cogea, Dulgheru, Mihai Viteazu, Mihail Kogălniceanu, Ovidiu, Târgușor. Represiunea a început în vara anului 1948. În afară de arestări, Securitatea a împușcat în scop de intimidare, începând din iunie 1949, numeroși țărani care s-au opus la colectivizării. Comuniștii planificaseră Dobrogea ca prim exemplu de colectivizare totală. Victor Dușa și Vasile Vălcu erau responsabili pe linie de partid, în timp ce din partea Securității răspundeau Nicolae Doicaru și Nicolae Ceaușescu. Țăranii erau arestați sau deportați, iar cei mai hotărâți se refugiau în păduri, înarmați, unde opuneau rezistență. Au fost ciocniri sângeroase, suferințe de nedescris.

În iulie 1949, Florica Bagdasar, macedoneancă, a fost trimisă ca să medieze și să promită. Ea și-a trădat frații, atrăgându-i în capcană. În timpul discuției, Securitatea i-a înconjurat și au început arestările. Gogu Puiu abia a scăpat cu o mașină, mergând spre sud,

până la Cobadin. În timp ce discuta planul acțiunii cu oamenii săi, Securitatea i-a reperat și i-a încercuit. Confruntarea s-a soldat cu morți de ambele părți. Gogu Puiu s-a sinucis cu o grenadă. Au fost arestați numeroși țărani din satele vecine și condamnați de Tribunalul Militar Constanța. Cinci au fost condamnați la moarte și executați. În februarie 1950, 38 de luptători dobrogeni, condamnați anterior la pedepse pe termen limitat, au fost ridicați din penitenciarele Aiud și Gherla și transferați la Timișoara, unde au fost asasinați. La 9 martie 1950, Securitatea atacă bordeiul fraților Fudulea, în pădurea Babadag. Este ucis Dumitru Fudulea, iar Nicolae Fudulea, Ion Cotan și Stere Grasu sunt arestați. Fuseseră trădați de ciobanul Nichita Nazarie. Conducerea organizației este preluată de Stere Alexe. În septembrie 1950, în noaptea execuției, Nicolae Fudulea evadează, dar Stere Grasu este împușcat mortal. Nicolae Fudulea este rănit și prins în comuna Calfa, la 30 martie 1952. Va muri trei luni mai târziu.

VASILE BLIDARU

Alături de celelalte zone istorice românești, Maramureșul și-a dat propria jertfă, semnificativă în rezistența anticomunistă. Zeci de vieți curmate și distruse prin care s-a spălat onoarea și demnitatea acestui Neam. Oameni care au pus mai presus de sine dragostea de Dumnezeu, de Țară și de libertate și care și-au probat ideologia prin fapte și prin jertfa supremă.

Vasile Blidar, "haiducul" de la poalele Codrului, cum a rămas în mentalul colectiv, este unul dintre ei. Blidaru n-a fost însă un simplu fugar, ci un luptător pentru dreptate și libertate, un om care a reușit să țină piept și să învingă, timp de un deceniu cel mai cumplit și bine organizat sistem represiv: Securitatea. Un om care n-a putut fi prins decât mort și care n-a fost niciodată învins. Povestea lui e demnă de manualele de istorie și de cărțile despre legende populare deopotrivă. Dar, mai ales, este un exemplu pentru tânăra generație. Exemplu de curaj și tărie.

Cu adevărat frate cu românul, Blidaru nu a cunoscut confortul

EROUL

de la poalele Codrului

10 ani de rezistență împotriva comunismului, a minciunii, lașității și nedreptății! Un om ridicat de mentalul colectiv la nivel de legendă! O poveste ca-n filme, care demonstrează că nu toți oamenii din acest colț de țară au fost „cozi de topor”, „lude” și „lași”! Vasile Blidaru, unul dintre cei mai temuți luptători anticomuniști din țară, care, în plină teroare roșie, a demonstrat că există totuși o părticică de țară liberă, demnă și nesupusă.

unui acoperiș și a unui pat cald vreme de un deceniu. Inteligența sa ieșită din comun și simțul practic l-au făcut însă un adversar de temut al Securității, care a pus pe urma lui "armate" întregi de ofițeri și informatori. Potrivit cărții lui Ștefan Bellu, "Pădurea răzvrătită", Vasile Blidaru a fost un țăran din Odești, comuna Băsești, născut în 1911.

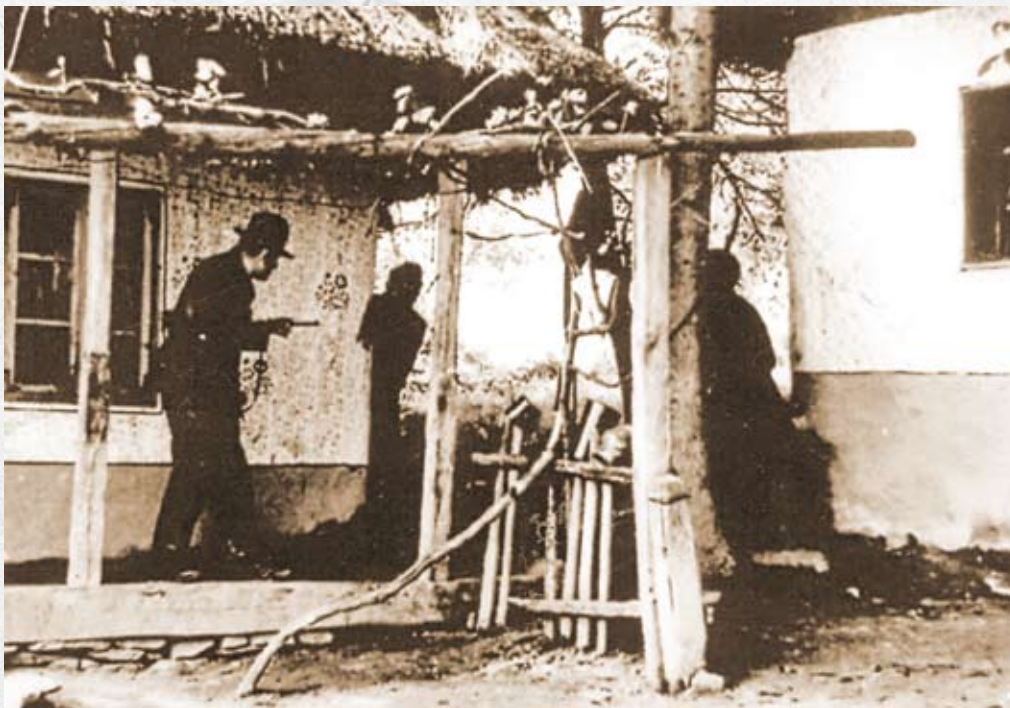
Încă de tânăr s-a ocupat cu confecționatul butoaielor din doage și a altor lucrări în lemn. În armată s-a dovedit a fi un bun țințar, îndemânare de care se va folosi mai târziu. După război, s-a înscris în Frontul Plugarilor, formațiune politică patronată de Petru Groza. Iar în 1947 s-a angajat contabil la cooperativa sătească. Aci a cunoscut-o și pe viitoarea sa soție, Floare Neamț, care era vânzătoare.

Într-un interviu acordat de aceasta muzeografului Gheorghe Robescu, Floare Neamț povestește cum a intrat Blidaru în conflict cu comuniștii:

„Problemele cu autoritățile au apărut după război și după venirea comuniștilor la putere. El a continuat

să se ocupe de cooperativă și de aici i se trag lui și mie toate necazurile. În 1949, gestionar la cooperativă era Gât Vasile. Din comitetul de conducere mai făceau parte Chiriguț Petre, Sighet Vasile, un alt Vasile Blidaru, care însă nu era rudenie cu noi, Deac Ioan, Conea Vasile, toți erau comuniști. După cum știți, în acele vremuri era mare lipsă de tot felul de mărfuri. Cei înșirați mai sus au profitat de aceste lipsuri, vânzând la suprapreț mărfuri sau repartizându-le cu prioritate, în funcție de interese. Soțul meu s-a opus și de aici a început calvarul. Cei șase l-au pârât pe Vasile Blidaru că ar fi un element periculos.”

De aici până la arestare nu a fost decât un pas. La 16 august 1949, la ora 3 noaptea, securității le-au bătut la ușă. A deschis soția. L-au percheziționat și l-au arestat. Tot în acea noapte a fost arestat Ciprian Gavriș, fiul preotului Vasile Gavriș, fost delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, Mihai Rogoz și cei doi fii ai săi. Toți, legați la mâini, au pornit pe jos spre Huta, un cătun. Pe drum, Vasile Blidaru și-a rupt legăturile de la mâini și a fugit.

Pe toți cei care l-au pârat, Blidaru i-a amenințat cu moartea, dar de ucis, l-a ucis pe unul singur: Vasile Sighet, cu care s-a întâlnit în timp ce mergea spre târg. I-a cerut să se oprească, dar el a sărit din căruță și a fugit. A tras după el și l-a ucis. Pe Vasile Gâț l-a împușcat în picior, cu "tizul său", Vasile Blidaru a avut două confruntări, dar acesta a scăpat de fiecare dată cu viață. Deac s-a ales cu o bătaie, iar Conea a murit de spaimă: se temea că vine Blidaru după el. De fapt, dacă vroia, Blidaru i-ar fi putut ucide pe toți. Dar el nu căuta răzbunarea, ci dreptatea. A folosit arma numai atunci când era nevoit să o facă.

La scurt timp după arestarea lui a fost arestată și soția, împreună cu cei 3 copii. Avea acasă trei copilași mici: Gheorghe, de un an și ceva, Valer avea patru ani, iar Maria 7-8 ani. Între timp comuniștii le-au demolat casa și le-au luat toate bunurile.

Blidaru s-a retras în Codru. Sporadic, se mai întâlnea cu Traian Rogoz, Soponaru și alți dizidenți din zonă, dar modul său de viață și de luptă cu regimul terorii este unic.

Datorită inteligenței scilpitoare și cunoștințelor dobândite pe front, își confecționa singur până și armele. Se spune că a fost și armurier în armata regală, așa că, sătenii din zonă sunt singuri că până și gloanțele și grenadele cu care se apăra erau confecționate de mâna lui. Mai mult, și-a confecționat buncăre, dotate cu pat, sobă și horn, dar, zice-se că fumul nu ieșea prin pământ, ci era dirijat prin niște scorburi, în așa fel încât securiștii să nu-l poată descoperi. Cu hrana nu avea probleme. Vâna și, mai mult, oamenii din zonă îl ajutau cu făină de mămligă și brânză.

Prin 1951, Blidaru a reușit să fugă în Italia. La Triest a urmat o școală de spionaj pentru culegerea de informații și se spune că s-ar fi întors cu arme, hărți, binoclu și alte „dotări moderne”. Din Italia ar fi trimis familiei diferite pachete și fotografii, dar toate au fost „interceptate” de securitate. Deși putea rămâne în Italia, s-a întors în țară ca „să-i

chinuie un pic pe securiști”. După ce au aflat de revenirea sa în codri, securiștii s-au încrâncenat și mai tare să-l prindă, pentru a afla cine și cum l-a instruit în Italia.

În toamna anului 1956, soția sa l-a întâlnit, înarmat, la târg, în Ariniș. Se întorsese din Italia. În același interviu acordat în anii 1990 povestește că:

„mergeam pe jos cu fata mea la târg, la Ariniș. Mi-a ieșit în față dintr-o pădurice. Era îmbrăcat într-o salopetă de culoare închisă și avea asupra lui mai multe arme de foc. Am stat o vreme de vorbă, i-a dat câteva sfaturi părintești fetei, cea mai mare dintre copiii, apoi a plecat. Cu băiatul cel mic s-a întâlnit când acesta era cu vitele pe câmp, dar nu i-a spus cine e. Ne-am mai întâlnit în anul 1958 de Paște. A fost ultima întâlnire. A venit acasă a doua zi de Paște, în aceeași salopetă închisă la culoare și înarmat. Am stat cu toții la masă și am vorbit vreo 2 ore. Apoi a plecat. Pe mine m-a trimis cu o scrisoare la postul de miliție, prin care își anunța prezența în sat”.

A plecat liniștit, pe uliță, dând binețe. Oamenii se întrebaau dacă nu cumva au venit americanii din moment ce Blidaru se plimbă liber.

După vreo lună, Blidaru a fost împușcat. În 1958, de Rusalii, Blidaru se afla la

Rogoz Florica, soția fostului său camarad de haiducie, Rogoz Traian, aflat atunci la închisoare.

Când a vrut să plece, cam pe la 11 noaptea, a văzut cum se lansează rachete luminoase. A încercat să se refugieze în casă, dar femeia încuiase ușa în urma lui. A aruncat cu grenade, încercând să scape fugind, dar a fost secerat de arme automate.

Soția sa nu știe nici astăzi ce s-a întâmplat cu corpul său neînsuflețit. Mai mult, nici certificat de deces nu există. Iar prigoana familiei a continuat.

Floarea Neamț a fost din nou arestată și condamnată la 10 ani închisoare. A fost eliberată după patru ani, în urma amnistiei din 1964. După Revoluție s-a îmbolnăvit și, în 1997, s-a stins, la aproape 80 de ani. A plecat însă împăcată și mai ales demnă. Nici fii lui Blidaru nu au scăpat de persecuția securității. Cel mai mult a avut de suferit Valer. Maria Chiș, fiica cea mare a luptătorului spune că:

„Fratele meu a fost pedepsit de 7 ori pentru că a fost copilul lui Blidaru. Cineva l-a pârat că el seamănă cel mai bine cu tatuca. Și de aceea tot pe el au stat cu ochii: prima dată, pușcăriu cu bunica, a doua oară, cu mama, a treia oară a fost exmatriculat de la școală. A patra oară a fost când a dat examen la liceul de la Satu Mare. Atunci i s-a spus că a reușit, dar nu sunt locuri. Ne-au trimis la Partid.

EROUL de la poalele Codrului

Vasile Blidaru a fost secerat de arme automate. Soția sa nu știe nici astăzi ce s-a întâmplat cu corpul său neînsuflețit. Mai mult, nici certificat de deces nu există.

Am vorbit la Partid și ne-au trimis înapoi la Liceu. Când am ajuns înapoi, mi-au spus că nu se poate, dar dacă se întoarce peste un an sau doi, n-o să mai trebuiască cereri. Pe urmă s-a dus la București. A vrut să dea la facultate și când au venit aici să se intereseze cine-i, au nimerit tot securiști, așa că nu l-au primit. Asta a fost a 5-a pedeapsă. După liceu a făcut ceva Școală Tehnică și a reușit să găsească de lucru la Comitetul Central, unde lucra la întreținere: uși, geamuri etc. S-a aflat în sat că Valer lucrează la CC și a venit cineva să-i ceară

mamei adresa să-l cheme în armată. Și când colo a trimis o hârtie la București că tata era fugar și l-au dat afară. Asta a fost a șasea pedeapsă. A șaptea oară: când a ajuns în armată, s-a spus că-i a Blidarului. l-au dat ce era mai greu. Mi-a scris o scrisoare codată. M-a învățat un alfabet din numere: a era 1, b era 2, până la 9 erau litere din alfabet. Și acolo era: „măicuță așa mi-e de greu, ca-n iad”. Mama a dat slujbe, a ținut post, și după 6 săptămâni o venit acasă, permisie”.

După Revoluție însă, Valer Blidar a devenit un om de afaceri prosper și respectat și a primit titlul de cetățean de onoare a comunei natale.

Vasile Blidaru în legendele localnicilor

În mai multe sate din Țara Codrului, bătrânii povestesc și în zilele noastre despre isprăvile lui Vasile Blidaru. Este de presupus că numele său va fi avut un impact deosebit asupra locuitorilor zonei de vreme ce s-au înfiripat pe seama sa numeroase legende. Se spune că Blidaru umbla travestit alături de polițiști, fără ca acestora să le treacă prin minte cu cine au de-a face (și care cam tremurau când primeau ordine să-l captureze). Chiar în mașina cu care călătorea împreună cu polițiștii, el ar fi lăsat în mai multe rânduri câte un bilețel cu inscripția “Ați călătorit cu Blidaru”.

DE MARAMUREȘ
Gazeta

Baia Mare, Bd. Traian 23/9
Tel. 0728-836 348, 0362-401 332
fax 0362-401 331
www.gazetademaramures.ro

Fondator
Dan **PÂRCĂLAB**

Director general
Ioana **LUCĂCEL**

Redactori
Mircea **CRÎȘAN**

IT/DTP
Ada **FONAI**

„Erau enorm de multe povești, inclusiv că a trecut prin satul nostru, prin Moigrad. Și chiar trecuse, că avea potcoavele la cal puse invers ca să deruteze miliția, practic atunci, dacă stau bine să mă gândesc ce ziceau bătrânii despre el, îmi dau seama că exista un sentiment de mare admirație pentru el”.

Teodor Ardelean

Rep.: Ce date inedite ați găsit?

Teodor Ardelean: Vasile Blidaru constituie cu adevărat o personalitate istorică. Din păcate pentru istoria noastră contemporană, lucrurile încă stagnează, istorii de cabinet n-au timp de cercetări pe teren sau în arhive, istoricii locali sunt ocupați cu arhive, iar condeierii, ziariștii și așa mai departe sunt mânați la luptă doar de anumite instincte culturale.

Lucrurile stau cu totul altfel dacă privim cu gravitate, cu seninătate academică și cu simțul datoriei împlinite a prezentului față de trecut.

Văzând cât de puțin e reliefată o pagină importantă de istorie - Vasile Blidaru, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” a pornit, împreună cu o echipă de profesioniști, o muncă uriașă de adunare și sinteză de date, pentru a realiza o carte-document dedicată eroului Blidaru, care va fi finalizată probabil în toamna acestui an.

„Eu am certitudinea că Blidaru nu trebuie privit ca un erou local, el a trăit în republica sa liberă, era singura porțiune de Românie democratică acea în care Blidaru aplica regulile democrației și libertății, băgând frică în unii, purtând pe urmele efectiv impresionante, stabilind lucrurile pe care le putea restabili. El nu a fost de fapt niciodată învins”.

Pentru că prezentul este vinovat dacă nu stabilește acum adevărul, când au trecut doar 50 de ani, ce va face mai târziu? Bineînțeles, un punct de plecare este cel al arhivei CNSAS și noi am pornit pe drumul acesta, dar în colectivul pe care l-am alcătuit aici la Biblioteca Județeană, pentru a scoate o lucrare temeinică, am inclus și altfel de persoane, nu doar pe cele care știu să cerceteze documentele și altele care știu să facă sinteze, pentru că este necesar să-l încadrăm pe om în epocă. El n-a fost un rătăcit, un haiduc, Vasile Blidar a fost o personalitate extrem de complexă, un om care a avut și momente în care s-a jucat cu sistemul, prin acele bilețele sau deghizări, dar a fost un om care a luptat împotriva sistemului.

Rep.: Prin ce diferă de ceilalți luptări anticomuniști?

„Vasile Blidaru constituie cu adevărat o personalitate istorică”

Teodor Ardelean, directorul „Bibliotecii Județene Petre Dulfu”

Rep.: Întreaga familie a fost persecutată.

Teodor Ardelean: Absolut. Asta înseamnă un sistem terorist. Nu numai că l-ai trecut pe acel om prin judecățile tale personale, ci întreaga sa familie, toată viața. Eu am certitudinea că Blidaru nu trebuie privit ca un erou local, el a trăit în republica sa liberă, era singura porțiune de Românie democratică acea în care Blidaru aplica regulile democrației și libertății, băgând frică în unii, purtând pe urmele efectiv impresionante, stabilind lucrurile pe care le putea restabili. El nu a fost de fapt niciodată învins. Ce nu mi-a plăcut mie e că prea repede s-a făcut din el un haiduc. Un haiduc e un om fără ideologie, fără sistem, este un om care acum e aici, mâine coala, doar ca să-și facă răfuielele cu inamicii lui, ori el a luptat împotriva sistemului.

Rep.: Despre legende și poveștile țesute în jurul lui.

Teodor Ardelean: Am auzit povești cu Blidaru din copilăria mea, încă de când aveam 5-6 ani și el tocmai se întorsese de la Trieste. Erau enorm de multe povești, inclusiv că a trecut prin satul nostru, prin Moigrad. Și chiar trecuse, că avea potcoavele la cal puse invers ca să deruteze miliția, practic atunci, dacă stau bine să mă gândesc ce ziceau bătrânii despre el, îmi dau seama că exista un sentiment de mare admirație pentru el.

Rep.: Se știe unde a fost înmormântat?

Teodor Ardelean: Nu se știe deocamdată și probabil că e și bine să nu se știe. Nu are nici certificat de deces, numai procesul-verbal al medicului legist, de la constatarea morții. Practic, oficial nu e mort.

„El n-a fost un rătăcit, un haiduc, Vasile Blidar a fost o personalitate extrem de complexă, un om care a avut și momente în care s-a jucat cu sistemul, prin acele bilețele sau deghizări, dar a fost un om care a luptat împotriva sistemului. A fost o luptă de aproape 10 ani în care a vrut să demonstreze că e mai puternic decât sistemul, pentru că dreptatea e de partea lui. El a avut un singur exercițiu de naivitate și a crezut că între timp lucrurile se vor schimba și va putea apărea în viață nu ca să fie arestat sau împușcat, ci va putea să apară ca un erou. El a acționat în toate satele din zona Codru, dar și în multe altele”.

Teodor Ardelean

REZISTENȚA ANTICOMUNISTĂ DIN UCRAINA

Armata Insurecțională Ucraineană a fost fondată în 1942, având 3 obiective majore: 1) a servi ca bază pentru formarea unei viitoare armate naționale ucrainene; 2) apărarea sătenilor ucraineni împotriva represiunilor germane 3) împiedicarea partizanilor sovietici, care se organizaseră deja în nord-vestul Ucrainei, să devină apărătorii de facto ai poporului ucrainean. După fondare, Armata Insurecțională Ucraineană și-a crescut neîncetat efectivele și influența în zonă. La un moment dat, activitatea ei acoperea cea mai mare parte a Ucrainei de vest, de unde era capabilă să trimită mici grupuri de partizani care să efectueze raiduri în estul țării.

O estimare germană din acele timpuri considera că efectivele UPA se ridicau la aproximativ 100.000 de soldați, (estimările variază foarte mult: de la 35.000 până la 200.000 de luptători). Acești luptători au efectuat sute de raiduri împotriva secțiilor de poliție și împotriva convoaielor militare germane. La sfârșitul anului 1943 și începutul anului următor, UPA controla o bună parte a teritoriului Voliniei (în afara marilor orașe) și era capabilă să organizeze servicii diverse în regiunile rurale, precum: școli, spitale și tipărirea de ziare. Germanii estimau că în regiunea Jitomir UPA controla cam 80% din teritoriul împădurit și până la 60% din teritoriul rural.

În iunie 1943, forțele SS-ului și poliției militare germane au fost puse sub comanda generalului Erich von dem Bach-Zalewski, care era considerat un expert în lupta împotriva par-

tizanilor. El a încercat să distrugă organizațiile UPA din nordul Voliniei, în timpul așa-numitei Operațiuni „BB” (Bandenbekämpfung). Ordinul pentru organizarea acestei operațiuni a fost dat direct de Himmler. În timpul operațiunii „BB”, Bach-Zalewski a avut sub comanda lui 10 batalioane motorizate SS, 10.000 de polițiști germani și polonezi, 2 regimente maghiare și trei batalioane de cazaci recrutați din rândurile prizonierilor sovietici de război.

După numai două luni, această operațiune s-a încheiat cu un eșec. În 19 – 20 august, ucrainenii au reușit să cucerească centrul militar german de la Kamin Koșirski, au înfrânt mai multe batalioane germane și au capturat o mare cantitate de arme și muniție. Generalul Bach-Zaleski a fost destituit și a fost înlocuit de generalul Prutzmann. În ciuda tuturor eforturilor făcute, germanii nu au reușit să anihileze UPA sau să restabilească în vreun fel controlul asupra Voliniei.

La sfârșitul anului 1943 și începutul lui 1944, partizanii UPA și germanii au dat mai multe lupte grele pentru controlul asupra mai multor trecători importanți din Munții Carpați.

În 1948, membrii Comitetului foștilor comandanți germani de pe frontul de est declarau în fața autorităților americane că „Mișcarea naționalistă ucraineană a format cea mai puternică mișcare de partizani din răsărit, cu excepția celei a comuniștilor ruși.”

studiu de caz:

UPA s-a implicat activ în luptele împotriva forțelor sovietice, la sfârșitul anului 1942 și începutul anului 1943, adversarii lor fiind în acel moment partizanii sovietici. La începutul anului 1943, a început activitatea unităților de partizani comuniști conduși de Sidir Kovpak. În vara lui 1943, cei câteva sute de partizani conduși de el, din care numai o treime erau etnici, au lansat raiduri în Munții Carpați. UPA a continuat să păstreze controlul asupra unor regiuni întinse până târziu, în 1945.

Nikita Sergheevici Hrușciiov a organizat primul atac de amploare împotriva UPA din vestul Ucrainei, în timpul căruia au fost implicate 20 de divizii NKVD, sprijinite de unități de artilerie și blindate. Hrușciiov a ordonat blocarea drumurilor de acces spre satele în care se presupunea că își găsiseră adăpost insurgenții și a mai hotărât incendiarea unor păduri în care se ascundeau partizanii. Istoricii

Armata Insurecțională Ucraineană a fost una dintre cele mai ample mișcări anticomuniste, fondată în 1942 de Roman Shuhevici și Stepan Bandera. UPA era ramura înarmată a Organizației Naționalistilor Ucraineni și avea ca obiectiv crearea unui stat independent. Cât timp a existat, UPA a luptat cu forțe ale unor diferiți adversari: forțele naziste, sovieticii, autoritățile poloneze. După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, UPA a continuat să lupte împotriva autorităților sovietice și a celor comuniste poloneze până pe la începutul deceniului al șaselea.

ARMATA LUI BANDERA

ucraineni au cercetat arhivele sovietice deschise recent. Ei au descoperit că soldații NKVD îmbăcați precum partizanii UPA au atacat populația civilă pentru a demoraliza ucrainenii de rând și pentru a distruge sprijinul de care se bucurau insurgenții în satele ucrainene. Zonele în care activau UPA au fost pur și simplu depopulate. Există estimări care afirmă că în jur de 500.000 de ucraineni au fost strămutați spre nord, între 1946 și 1949.

Deși sovieticii nu au reușit să distrugă definitiv UPA, organizația ucraineană a fost obligată să-și împartă unitățile mari în grupuri mici de până la 100 de oameni. Unii dintre luptători au fost demobilizați și au încercat să se reîntoarcă la casele lor. Până în 1946, efectivele UPA se redusese la 5 – 10.000 de luptători, iar activitatea principală a UPA s-a transformat spre granița sovieto-poloneză. Aici,

UPA au fost acuzați pentru uciderea generalului Karol Swierczewski.

În faza ultimă a luptei anticomuniste, UPA a primit ajutor din partea CIA și a spionajului britanic, dar, în cele din urmă, operațiunea a fost trădată de Kim Philby. În perioada 1947-1948, rezistența UPA a fost înfrântă de sovietici, ceea ce a permis cooperativizarea agriculturii în toată Ucraina vestică. Raiduri sporadice ale partizanilor UPA au continuat până la mijlocul anilor 1950. În martie 1950, conducătorul UPA, generalul Roman Șukevici, a fost ucis într-o ambuscadă lângă Lviv.

În 1951, liderul operațiunilor sub acoperire ale CIA, Frank Wisner, a estimat că guvernele ucrainene au eliminat cam 35.000 de milițieni și cadre ale partidului de la sfârșitul războiului.

Stepan Andriiovici Bandera a fost liderul mișcării de renaștere națională din Ucraina de vest, conducător al Organizației Naționalistilor Ucraineni (OUN). Stepan Bandera a fost inițiatorul proclamării statului independent ucrainean la Lviv, pe 30 iunie 1941. Autoritățile sovietice au autorizat asasinarea sa de către KGB în Munchen, Germania de Vest, pe 15 octombrie 1959. Bandera este o figură contestată și respectată în egală măsură în Ucraina zilelor noastre, datorită cooperării active, bine documentate, cu Germania nazistă în perioada 1939-1941. În septembrie 1941, Bandera a fost arestat și închis de naziști. În septembrie 1944, el a fost eliberat. Atitudinea ucrainenilor față de Bandera a variat de la una apologetică la condamnarea aspră.

Pe 22 ianuarie 2010, președintele Iuscenko l-a decorat post mortem pe Bandera cu titlul de Erou al Ucrainei. Decernarea titlului a fost declarată ilegală de un tribunal pe 2 aprilie 2010. Trei zile mai târziu, Curtea Constituțională a Ucrainei a refuzat să înceapă dezbaterile cu privire la constituționalitatea decretului prezidențial de decorare a lui Bandera. Familia lui Bandera a fost informată oficial că tribunalul din Donețk nu a primit nicio cerere oficială din partea președintelui Ianukovici pentru returnarea distincției.

Rugăciune

Radu Gyr

Stăpâne-nsângerat, Domn al luminii
și Veșnicie limpede, Iisuse !
Tu, care ai primit pe frunte spinii
și cuie-adânci în mâinile-ți supuse,
Tu, Domn al Răstignirii și-nvierii
care din cruce ne-ai făcut lumina
și Răsărit din rănile tăcerii
și cântec din osânda-ți fără vină -
dă-ne-nclăstarea Ta, dă-ne puterea
din ceasul pironirii-nsângerate,
să ne primim și cuiele și fierea
ca Tine-n marea Ta singurătate.
Pe fruntea țării zâmbetul ți-l pune
și Neamul care-acum osânda-și duce
învață-l Tu amara rugăciune
din clipele suirilor pe cruce.
Cu mâna Ta ca borangicul lunii,
din răni oprește sângele fierbinte,
închide-n piepturi geamătul furtunii,
sărută-i țării lacrimile sfinte !
și sus pe crucea crâncenă, pe care
stă Neamul nostru-nsângerat, Tu scrie,
Iisuse, un aprins inel de soare,
ca semn al Învierii ce-o sa vină.
și spune morților din lut să nu blesteme,
ci sub trifoi, sub dâmburi, sub secară,
să-aștepte pașii Tăi calcând prin țară
și semnul munților ce vor aprinde steme.
și spune morților de sub troițe sfinte
că va veni cândva o dimineață
când Neamu-ntreg va fulgera la viață,
cuminecat prin morții din morminte.

